

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ
फैसला

०७०-सी-०००२

मुद्दा : निषेधाज्ञा।

भक्तपुर जिल्ला भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. ८ बस्ने दिलिपराजा कायस्थ१ निवेदक

विरुद्ध

काठमाडौं भक्तपुर सडक विस्तार योजना, थापाथली, काठमाडौं१
सडक विभाग, बबरमहल, काठमाडौं१
विद्युत प्राधिकरण, वितरण केन्द्र, भक्तपुर१
भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय, सिंहदरवार, काठमाडौं१
मालपोत कार्यालय भक्तपुर१ विपक्षी
ज्योति निर्माण सेवा प्रा.लि. को ठेकेदार राजकिशोर गुप्ता बाबाचोक सातदोबाटो,
ललितपुर जिल्ला ल.पु.उप.म.न.पा. वडा नं. १५१
डिभिजन सडक कार्यालय नं. ४ कटुन्जे भक्तपुर१

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने :- माननीय न्यायाधीश श्री सुरेन्द्रवीर सिंह बस्न्यात
माननीय न्यायाधीश श्री सुष्मालता माथेमा
पुनरावेदन अदालत, पाटन।

फैसला मिति :- २०७०।१।४

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ८(२)बमोजिम दायर हुन आएको प्रस्तुत
मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छ:-

मेरा पिता पुर्खिकै पालादेखि हाम्रो चलन भोग तिरो तिरान भित्र रहि आएका सबै नापीमा नापी नक्सा भै मालपोत कार्यालयमा मेरा स्व. बुबा छत्रबहादुर, काका दुर्गाप्रसाद गणेशलाल कायस्थका नाममा दर्ता श्रेस्ता कायम रहेको भक्तपुर जिल्ला साविक कटुन्जे पञ्चायत वडा नं. ९ (ख) कि.नं. १०१, १०२, १०९, ११०, ३८२ को क्रमशः क्षेत्रफल १-४-३-०, ०-६-०-०, ०-१४-२-०, ०-१-१-०, ०-६-२-० का कित्ता जग्गाहरू दर्ता भै ज.ध.प्र.पु. प्राप्त गरिएको हो र सडक विभाग र यातायात मन्त्रालयको पत्रबाट रोक्का राखी आएका थिए। उल्लेखित कित्ता जग्गाहरूमा साविक पिता पुर्खिकै पालादेखि हाल सम्म मेरै भोग चलनमा आएको निर्विवाद रूपमा जग्गा दर्ता गरी जग्गाधनी प्रमाण पुर्जासमेत प्राप्त गरी सकेको मेरो स्वामित्व भोगको जग्गा हो।

म निवेदकको निर्विवाद रूपमा हकभोग स्वामित्वमा रहेका जग्गाहरू कि.नं. १०१, १०२, १०९, ११० र ३८२ का उक्त कित्ता जग्गाहरूमा विपक्षी सडक डिभिजन कार्यालयको निर्देशनमा विपक्षी सडक विस्तार योजनाले सडक विस्तार गर्न गिट्टी खन्याई विद्युत प्राधिकरणले शहरी सडकको विस्तारको मापदण्ड १५ मि. भन्दा बाहिर गई मुल राजमार्गको मापदण्डलाई आधार मानी बिजुलीका पोलहरू समेत गाड्ने विद्युत लाइन वितरण गर्ने कार्य गर्दै गरेको र उक्त सडक विस्तारका लागि ठेक्कामा दिई ठेकेदारले जुनसुकै समयमा पनि मेरो जग्गामा प्रवेश गरी गिट्टी रोडा ढुङ्गा ओछ्याई सडक विस्तार गरी पीच समेत गर्ने प्रवल आशंका भएकोले सडक विस्तार आयोजना सडक विभागमा मैले उक्त कार्य रोक्न निवेदन दिँदा समेत कुनै कारवाही नगरी जे जसरी भएपनि मेरो जग्गा हडप्ने र जग्गाको भौतिक स्वरूप समेत परिवर्तन गर्ने आशंका भएकाले त्यस्तो कुनै पनि कार्य नगर्नु, नगराउनु भनी विपक्षी सडक डिभिजन विद्युत प्राधिकरण सडक विभाग र सडक विस्तार योजना र ठेकेदार राजकिशोर गुप्ताका नाममा निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी पाउँ। साथै निवेदकको माग दाबी विपरितका कुनै पनि कार्य नगर्नु नगराउनु भनी भक्तपुर न.पा. सडक विस्तार योजना सडक विभाग र मुल राजमार्गको मापदण्डलाई आधार बनाई सहायक सडक विस्तारको मापदण्ड कायम नगर्नु नगराउनु र १५ मि. भन्दा बढी जग्गा रोक्का नराख्नु भनी विपक्षी मा.पो.का. भक्तपुरका नाममा परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ। साथै तत्काल अन्तरिम आदेश जारी नभएमा व्यक्तिले आफूखुस गर्न पाउने निर्विवादित जग्गा अतिक्रमण गरी छाड्ने विपक्षीको अभिष्ट पुरा हुने र मलाई जग्गा विहिन बनाउन सक्ने हुँदा प्रस्तुत निवेदनको अन्तिम किनारा नलागे सम्म कि नं. १०१, १०२, १०९, ११० र ३८२ को जग्गामा केही नगर्नु र सडक विस्तार आयोजनाको मापदण्ड विपरित कार्य नगर्नु नगराउनु यथास्थितमा राख्नु भनी पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ३३ (क) नं.बमोजिम अन्तरिम आदेश समेत जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदन पत्र।

यसमा के कसो भएको हो ? निवेदकको मागबमोजिम आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो ? मागबमोजिमको आदेश जारी हुनु नपर्ने कुनै आधार कारण भए सबुद प्रमाण सहित म्याद सूचना पाएका मितिले बाटाका म्याद बाहेक १५ दिन भित्र विपक्षीहरू १, २, ३, ४, ५ र ७ को हकमा पुनरावेदन सरकारी बकिल कार्यालय मार्फत् र ६ को हकमा आफै वा आफ्नो कानूनबमोजिमको प्रतिनिधि मार्फत लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी आदेश र निवेदनको प्रतिलिपि समेत साथै राखी विपक्षीहरूका नाममा म्याद सूचना जारी गरी लिखित जवाफ परे वा अवधि ब्यतीत भएपछि नियमानुसार गरी पेश गर्नु। अन्तरिम आदेश माग गरे सम्बन्धमा विचार गर्दा, दुवै पक्षलाई छलफलमा राखी अन्तरिम आदेश जारी हुने नहुने सम्बन्धमा निर्णय गर्नु उपयुक्त हुने देखिएकाले मिति २०६९।११।१६ का दिन सो प्रयोजनको लागि विपक्षीहरूलाई सूचना दिनु र सो अवधिसम्म निवेदक मागबमोजिम निवेदकको जग्गामा सडक विस्तार मापदण्ड विपरित कुनै कार्य नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूको नाउँमा पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ३३बमोजिम आदेश जारी गरिएको छ। सो को जानकारी विपक्षीहरूलाई दिनु भन्ने यस अदालतको मिति २०६९।११।११ को आदेश।

यसमा निवेदनमा उल्लेखित विवादित कि.नं. १०१,१०२,१०९,११०,३८२ को जग्गा विपक्षी मध्येको जिल्ला सडक कार्यालय, भक्तपुरको नाममा रहेको भनी बहसको क्रममा विपक्षी तर्फबाट पेश हुन आएको ज.ध.प्र. पुर्जाबाट देखिन आएको स्थितिमा प्रस्तुत निवेदनको अन्तिम किनारा हुँदा ठहरेबमोजिम हुने नै हुँदा मिति २०६९।११।११।६ मा जारी अन्तरिम आदेशलाई निरन्तरता दिन परेन भन्ने यस अदालतको मिति २०६९।११।१६।४ को आदेश।

तत्कालीन राजमार्ग (निर्माण व्यवस्था) ऐन, २०२१ को दफा २ को खण्ड (ख) र दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी तत्कालीन श्री ५ को सरकारले मिति २०२१।११।११ को सूचना प्रकाशन गरी काठमाडौँ कोदारी राजमार्गको सडक सीमा तोकेको छ। उक्त राजमार्ग भक्तपुरको सल्लाघारीमा स्थापित शिलालेख विन्दुबाट शुरु भई सिन्धुपाल्चोकको कोदारी सम्म निर्माण भएको हो। सोही राजमार्गलाई तत्कालीन श्री ५ को सरकारले सार्वजनिक सडक ऐन, २०३१ को दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मिति २०३४।३।२० को सूचनाबाट अरनिको राजमार्ग (काठमाडौँ कोदारी) को रूपमा वर्गीकरण गरी सडकको केन्द्र रेखाबाट दायाँ बायाँ दुवै तर्फ २५-२५ मिटर सडक सीमा तोकेको छ। निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेको कित्ता नं. का जग्गाको स्वामित्व कानूनी प्रकृया अनुसार सडकमा आई सार्वजनिक बाटोको रूपमा कित्ता नं. ५३६ कायम भई सकेको छ। नेपाल सरकार अन्तर्गतको निकायले सार्वजनिक हित र प्रयोजनको लागि राजमार्गको सडक सिमा भित्र प्रकृया सम्मत ढङ्गले गरेको बाटो विस्तारको कार्यलाई अवरुद्ध पारी आफ्नो Vested

Intrest पुरा गर्ने उद्देश्यले मात्र रिट निवेदन दिएकाले उक्त रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने नेपाल सरकार, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय सडक विभाग काठमाडौं भक्तपुर सडक विस्तार योजना थापाथलीको लिखित जवाफ। तत्कालीन राजमार्ग (निर्माण व्यवस्था) ऐन, २०२१ को दफा २ को खण्ड (ख) र दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी तत्कालीन श्री ५ को सरकारले मिति २०२१।११।११ को सूचना प्रकाशन गरी काठमाडौं कोदारी राजमार्गको सडक सीमा तोकेको छ। उक्त राजमार्ग भक्तपुरको सल्लाघारीमा स्थापित शिलालेख विन्दुबाट शुरू भई सिन्धुपाल्चोकको कोदारी सम्म निर्माण भएको हो। सोही राजमार्गलाई तत्कालीन श्री ५ को सरकारले सार्वजनिक सडक ऐन, २०३१ को दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मिति २०३४।३।२० को सूचनाबाट अरनिको राजमार्ग (काठमाडौं कोदारी) को रुपमा वर्गीकरण गरी सडकको केन्द्र रेखाबाट दायाँ बायाँ दुवै तर्फ २५-२५ मिटर सडक सीमा तोकेको छ। निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेको कित्ता नं. का जग्गाको स्वामित्व कानूनी प्रकृया अनुसार सडकमा आई सार्वजनिक बाटोको रुपमा कित्ता नं. ५३६ कायम भई सकेको छ। नेपाल सरकार अन्तर्गतको निकायले सार्वजनिक हित र प्रयोजनको लागि राजमार्गको सडक सिमा भित्र प्रकृया सम्मत ढङ्गले गरेको बाटो विस्तारको कार्यलाई अवरुद्ध पारी आफ्नो Vested Intrest पुरा गर्ने उद्देश्यले मात्र रिट निवेदन दिएकाले उक्त रिट निवेदन खार्ज गरी पाउ भन्ने नेपाल सरकार, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय सडक विभागको तर्फबाट महानिर्देशकको लिखित जवाफ।

विपक्षी निवेदकले भ.पु.जि. कटुन्जे गा.वि.स.वडा नं. ९ ख कि.नं. १०१,१०२, १०९, ११० र ३८२ क्रमशः क्षेत्रफल १-४-३-०, ०-१४-२-०, १-१-०, ०-६-२-०, ०-६-०-० को जग्गाहरू काठमाडौं कोदारी राजमार्ग विस्तार गर्ने क्रममा रोक्का रहेको र उक्त राजमार्ग निर्माण भैसकेपछि पनि फुकुवा नभएको भनी यस कार्यालयप्रति लक्षित गरी जुन बेहोरा आफ्नो रिट निवेदनमा उल्लेख गर्नु भएको बेहोरा झुठा हो। जुन संस्था वा निकायले जग्गा रोक्का राखेको छ सोही संस्था वा निकायबाट रोक्का फुकुवा गर्न लेखी नआए सम्म यस कार्यालयले रोक्का फुकुवा गर्न सक्ने छैन। रोक्का फुकुवा यस कार्यालयले आफुखुशी गर्न सक्ने विषय होइन। विपक्षी निवेदकको कुनै मौलिक हक अधिकार एवं कुनै संवैधानिक हक हनन नभएको हुँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने मालपोत कार्यालय भक्तपुरको लिखित जवाफ।

नेपाल सरकारको सडक विस्तारको कार्ययोजना अन्तर्गत विस्तार भएको सडक खण्डमा आवश्यक विद्युत लाईन विस्तार गरी सर्व साधारणसमक्ष विद्युत वितरण गर्न सहजता ल्याउनेकाम मात्र ने.वि.प्रा. वितरण केन्द्र भक्तपुरबाट गरिएको हो। नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन, ४१ को दफा १९ (क१) मा प्रचलित कानूनबमोजिम विद्युत उत्पादन, प्रसारण वा

वितरण गरि विद्युत उत्पादन प्रसारण वा वितरणलाई सक्षम भरपर्दो बनाउन प्राधिकरण स्थापना गरिएको भन्ने उल्लेख छ। प्राधिकरणले विद्युत प्रसारणलाई भरपर्दो बनाई सेवा विस्तार गर्न चौडा पारिएको सडक किनाराबाट विद्युत प्रसारणलाईन राखिएको हो। प्राधिकरणबाट शहरी सडक विस्तारको मापदण्ड भन्दा बाहिर गै विजुलीको पोलहरू गाडी विद्युतलाईन विस्तार गरी विपक्षीको सम्पत्तिमा अतिक्रमण गर्ने कामकारवाही गरिएको छैन। सडकको मापदण्ड भित्र रही विद्युतलाईन प्रसारण गरिएको छ। विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यको लागि सरकार तथा नियमनकारी निकायहरूले गरेका निर्णयहरू तथा काम कारवाहीहरूमा अदालतले कम भन्दा कम हस्तक्षेप गर्नु पर्ने भन्ने कुरालाई न्यायको मान्य सिद्धान्तको रूपमा लिईन्छ। व्यक्ति वा केही व्यक्तिहरूको निजी हक हित भन्दा पर निश्चित र धेरै जनसमुदायको हक हित वा सरोकारको कुरालाई सार्वजनिक हक हितको विषयवस्तु मानिन्छ। आम समुदायको हकहित रहेको कुरा सार्वजनिक चासोको विषय वस्तु मानिन्छ। व्यक्ति केही होइन समुदाय ठुलो हो भन्ने मान्यता विकास भएको छ भनी ने.का.प. २०५३, पृष्ठ २०१, नि.नं. ६१५९ मा सिद्धान्त प्रतिपादन भएको छ। सम्मानित स.अ.बाट प्रतिपादित सिद्धान्त तथा विद्युत प्राधिकरणसँग सम्बन्धित ऐन नियम बर्खिलाप दर्ता हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने नेपाल विद्युत प्राधिकरण, भक्तपुर वितरण केन्द्रको लिखित जवाफ।

तत्कालीन राजमार्ग (निर्माण व्यवस्था) ऐन, २०२१ को दफा २ को खण्ड (ख) र दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी तत्कालीन श्री ५ को सरकारले मिति २०२१।११।११ को सूचना प्रकाशन गरी काठमाडौं कोदारी राजमार्गको सडक सीमा तोकेको छ। उक्त राजमार्ग भक्तपुरको सल्लाघारीमा स्थापित शिलालेख विन्दुबाट शुरु भई सिन्धुपाल्चोकको कोदारीसम्म निर्माण भएको हो। सोही राजमार्गलाई तत्कालीन श्री ५ को सरकारले सार्वजनिक सडक ऐन, २०३१ को दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मिति २०३४।३।२० को सूचनाबाट अरनिको राजमार्ग (काठमाडौं कोदारी) को रूपमा वर्गीकरण गरी सडक केन्द्र रेखाबाट २५/२५ मिटर सडक सीमा तोकेको छ। निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेको कित्ता नं का जग्गाको स्वामित्व कानूनी प्रकृया अनुसार सडकमा आई सार्वजनिक बाटोको रूपमा कित्ता नं ५३६ कायम भई सकेको छ। नेपाल सरकार अन्तर्गतको निकायले सार्वजनिक हित र प्रयोजनको लागी राजमार्गको सडक सिमा भित्र प्रकृया सम्मत ढङ्गले गरेको बाटो विस्तारको कार्यलाई अवरुद्ध पारी आफ्नो Vested Intrest पुरा गर्ने उद्देश्यले मात्र रिट निवेदन दिएकोले उक्त रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने सडक विभाग डिभिजन सडक कार्यालय भक्तपुरको लिखित जवाफ।

रिट निवेदकको निवेदनमा उल्लेखित कित्ता जग्गा निजको स्वामित्वको भई नेपाल सरकारले लिएको भए कानूनी व्यवस्थाबमोजिम क्षतिपूर्तिप्राप्त गर्न सक्ने कुरामा विवाद

देखिएन। काठमाण्डौ भक्तपुर सडक विस्तार योजनाको मिति २०६९।१०।२१ को मिसिल संलग्न प्रतिलिपि प्राप्त पत्र अनुसार रिट निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेको कित्ता नं. ३८२ को कित्ता सहितको जग्गाको स्वामित्व कानूनी प्रकृया अनुसार सडकमा आई सार्वजनिक बाटोको रूपमा कित्ता नं ५३६ कायम भई सकेको र उक्त जग्गा राजमार्ग क्षेत्र भित्रको सडक सीमा भित्र पर्ने उल्लेख भई आएको देखियो। यसरी निवेदकले आफ्नो निजी जग्गा भनी दाबी गरी आएको कित्ता जग्गाहरूको पुर्जा सडक कार्यालयका नाममा कायम भएको भनी पूर्जाको प्रतिलिपिसमेत प्राप्त भएको देखिन्छ। जग्गाको हक स्वामित्वका सम्बन्धमा दोहोरो दाबी परी हक वेहकको प्रश्न खडा हुन आएको अवस्थामा रिट क्षेत्रबाट सो सम्बन्धमा निरोपण गर्न सकिने अवस्था भएन।

अतः निवेदकको प्रस्तुत जग्गामा निर्विवाद हक स्थापित भएको नदेखिएको अवस्थामा निवेदन मागबमोजिम आदेश जारी गर्नु पर्ने नदेखिँदा प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ। भन्ने पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७०।१।४ को फैसला।

साविक २०२१ सालको राजमार्ग विस्तार तथा निर्माण सम्बन्धी राजपत्रमा सूचना प्रकाशन हुँदा पुरानो ठिमीबाट सल्लाघारी हुँदा भक्तपुर कोदारी राजमार्गको रेखाङ्कन गरी सल्लाघारी स्तम्भ निर्माण गरेकोमा २०२२ र २०२५ सालको राजपत्रबाट काठमाडौं भक्तपुर राजमार्गको रेखाङ्कन गरेकोमा २०३४ सालले २०२१ र २०२५ सालको राजपत्रलाई खारेज गरी काठमाडौं कोदारी अरनिको राजमार्ग भनी नामाकरण गर्दा मेरो नाममा रहेका जग्गाहरूको १००-१४० मिटर दक्षिणतर्फबाट मुल राजमार्ग गएको अवस्थामा हाल मुल राजमार्ग कै मापदण्डलाई आधार मानी सहायत मार्ग निर्माण गर्दा मेरो जग्गा जबरजस्ती कब्जा गरी सहायत मार्गको सडक केन्द्रबाट १५ मिटर छोड्नु पर्ने भन्ने आफ्नै मापदण्डलाई मिची ७५ नै कायम गरी जबरजस्ती बाटो निर्माण गर्दा मेरो जग्गाको प्रकृति र स्वरूप परिवर्तन भै मलाई मुद्दा माथि मुद्दा गर्नु पर्ने झन्झट भएकोले सोही निवेदन माग दाबी लिई गएकोमा सडक विस्तारित तथा निर्माण कार्यलाई तत्काल रोक्न पर्नेमा सडक कार्यालयले दुषित रूपमा दर्ता भएको प्रमाण पेश गर्दैमा मेरो हक नै नभएको भन्ने अर्थ लगाई भएको फैसला ने.का.प. २०५५ को विपरित भएकोले बदरभागी छ।

तसर्थ पुनरावेदन अदालत पाटन ललितपुरबाट मिति २०७०।१।४ गतेमा भएको फैसला तथ्य, नियम कानून स.अ. बाट प्रतिपादित सिद्धान्त, नजिरहरू सम्बन्धी व्याख्यात्मक त्रुटिपूर्ण रहेको हुँदा बदर गरी मेरो पुनरावेदन जिकिरबमोजिम सडक कार्यालयले जबरजस्ती रूपमा मापदण्ड विपरित गर्न लागेको सडक निर्माण कार्य रोकी दुषित दर्ता गराएतर्फ सो श्रेस्ता बदर गरी कानूनबमोजिम मेरो हक कायम रहेकै अवस्थामा हक समाप्त भएको भन्ने फैसला बदर गरी कानूनबमोजिम कायम मेरो पूर्खा दर्ता श्रेस्तालाई यथावत कायम राखी मेरो हकस्थापित हुने गरी इन्साफ पाउँ भन्ने पुनरावेदनपत्र।

नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी इजलाससमक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदन सहितको मिसिल अध्ययन गरी हेर्दा यसमा पुनरावेदन अदालतको फैसला मिलेको छु छैन ? भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनु पर्ने हुन आयो ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा निवेदकको निर्विवाद हक भोग स्वामित्वमा रहेका भक्तपुर जिल्ला साविक कटुन्जे पञ्चायत वडा नं. ९(ख) कि.नं. १०१, १०२, १०९, ११० र ३८२ का जग्गाहरूमा शहरी सडकको विस्तारको मापदण्ड १५ मि. भन्दा बाहिर गई मेरो जग्गामा सडक विस्तार गर्ने प्रबल आशंका भएको हुँदा त्यस्तो कुनै कार्य नगराउनु भनी विपक्षीका नाममा निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने मुख्य माग दाबी रहेको देखिन्छ । विपक्षीको लिखित जवाफमा सार्वजनिक सडक ऐन, २०३१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मिति २०३४।३।२० को सूचनाबाट सडकको केन्द्र रेखाबाट दायाँ बायाँ दुवै तर्फ २५-२५ मिटर सडक सिमा तोकेको छ । निवेदकले उल्लेख गरेको कित्ता नं. का जग्गाको स्वामित्व कानूनी प्रक्रिया अनुसार सडकमा आई सार्वजनिक बाटोको रूपमा कि.नं. ५३६ कायम भैसकेको भन्ने समेत बेहोराको विपक्षी काठमाडौँ भक्तपुर सडक विस्तार आयोजना र सडक विभाग बबरमहलको लिखित जवाफ रहेकोमा पुनरावेदन अदालत पाटनबाट निवेदन खारेज गर्ने आदेश भए उपर निवेदकको यस अदालतमा प्रस्तुत पुनरावेदन पर्न आएको देखियो ।

निवेदकले आफ्नो हक भोगमा रहेको भनी निवेदनमा दाबी लिएका कित्ता जग्गाहरू सार्वजनिक बाटोको रूपमा कि.नं. ५३६ कायम भई दर्ता भई सकेको देखिन्छ । यसरी आफ्नो हक भोगमा रहेको भनी दाबी लिएका कित्ताहरू निवेदकको हक भोग स्वामित्वमा नै रहेको देखिदैन । आफ्नो निर्विवाद हक स्वामित्व रहेको पुष्टि हुन नसकेको अवस्थामा निषेधाज्ञाको आदेश जारी हुन सक्दैन । निवेदकले आफ्नो भनी दाबी लिएका कित्ता जग्गाहरू हाल निजको नामको र दर्ता रहेको नभई सार्वजनिक सडकको रूपमा दर्ता भई पूर्जा समेत तयार भैसकेको देखिँदा विवादित कि.नं. का जग्गामा निवेदकको निर्विवाद हकभोग रहेको देखिएन । निवेदकको जग्गाहरू कानून विपरित सडक विभागका नाममा दर्ता भएको भए प्रचलित कानूनबमोजिम कानूनी उपचारको माध्यमबाट दर्ता श्रेस्ता बदर गराई आफ्नो नाममा कायम गराउन सकेको छैन ।

निवेदकले यस अदालतमा पुनरावेदन मेरो स्वामित्वको जग्गा सडक कार्यालयले मापदण्ड विपरीत सहायक सडक मार्गको सडक केन्द्रबाट १५ मिटर छाड्नु पर्नेमा सो विपरीत ७५ मिटर कायम गरी दुषित रूपमा जग्गा धनीलाई थाहा जानकारी नदिई दर्ता गराएकोलाई कानूनी मान्यता दिन मिल्दैन भन्ने जिकिर लिएको देखिन्छ । सार्वजनिक प्रयोगका लागि राज्यले व्यक्तिको नामको सम्पत्ति आफ्नो नाममा प्रचलित कानूनको परिधि भित्र रही अधिग्रहण गर्न सक्ने हुन्छ । सो विपरीत अधिग्रहण भएको भए त्यस विरुद्ध छुट्टै

उपचारको मार्ग अवलम्बन गर्नुपर्ने हुन्छ। मिति २०३४।३।२० को सूचनाबाट काठमाडौंको कोदारी सडकको केन्द्र रेखाबाट दायाँ बायाँ दुवैतर्फ २५।२५ मि सडक सिमा तोकिएको भन्ने देखिएको र सोही मापदण्ड भित्र रही निवेदकको जग्गा सार्वजनिक सडकको रूपमा दर्ता भैसकेको भन्ने लिखित जवाफ एवं मिसिल संलग्न जग्गा धनी प्रमाणपूर्जाबाट देखिन आएको हुँदा गैरकानूनी र दुषित रूपमा निवेदकको जग्गा मिचन लगेको भन्ने कुरा नै स्थापित हुन आएन। तसर्थ नागरिक अधिकार ऐन, २०१२ को दफा १७ अनुसार नागरिक सम्पत्ति सम्बन्धि हक हनन हुन लागेको आशंकाको अवस्था विद्यमान हक हनन हुन लागेको आशंकाको अवस्था विद्यमान रहेको नदेखिँदा मागबमोजिमको आदेश जारी गर्न मिल्ने देखिँदैन। तसर्थ निवेदकले दाबी गरेको कित्ता जग्गामा निवेदकको निर्विवाद हक गरेको भन्ने नदेखिएको अवस्थामा निषेधाज्ञाको आदेश जारी गर्न नमिल्ने हुँदा निवेदन खारेज हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७०।१।४ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। निवेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल अभिलेख शाखामा नियमानुसार बुझाईदिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

प्रधान न्यायाधीश

इजलाश अधिकृत :- सुरेशराज खनाल

कम्प्यूटर अपरेटर :- मन्दिरा रानाभाट

इति सम्बत् २०७२ साल भाद्र ८ गते रोज ३ शुभम् ।